

Latvia/ambassadør

Fortsatt ^{AP 15/5-98}
ulikt syn på
historien

Av journalist Kjell Arild Nilsen,
Oslo

Latvias ambassadør Vladis Krastins svarer 2.5. på min tidligere kronikk. Jeg takker for svaret, men må konstatere at vi fortsatt er uenige.

«Forsøk på å fremstille tilstelningen 16. mars som en demonstrasjon av SS-veteraner kan i beste fall forstås som uvitenhet om Latvias tragiske historie og nåværende situasjon,» skriver ambassadør Krastins.

La meg minne om bakgrunnen for kronikken: 15. og 16. mars deltok 500 veteraner fra Waffen SS Legion Latvia i en minnemarkering i Riga, 14. mars 200 i Liepaja. Markeringen skjedde på 55-årsdagen til minne om opprettelsen av legionen, altså 15.-16. mars 1943. Det var halvannen måned etter nazi-Tysklands nederlag ved Stalingrad, da krigslykken hadde snudd seg og Tyskland måtte mobilisere flere under hakekorset. Er det en dag å minnes i det nå frie og uavhengige Latvia?

«I sin tid trodde disse menneskene naivt at de virkelig kjempet for Latvia,» skriver ambassadøren.

Beklager, men det var ikke bare i sin tid. Ifølge nyhetsbyråenes rapporter mener de fortsatt det samme. «Dette

er en dag til minne om dem som døde for Latvias uavhengighet,» sa forsvarssjef Juris Dalbinsh 16. mars. Han deltok i marsjen, talte til veteranene og fikk sparken. «Vi kjempet ikke for tyskerne, vi kjempet mot sovjeterne,» sa Valentis Slamikelis, en av deltagerne. «Vi har ingenting å skamme oss over,» sa Nikolajs Romanovskis, en av arrangørene. (Reuters, AFP, 15. og 16. mars.)

«Hvis folk ikke forstår at å tjenestegjøre i SS var noe negativt, må det gjøres et alvorlig utdanningsarbeid i Latvia,» kommenterte Effraim Zuroff ved Simon Wiesenthal-senterets Jerusalem-kontor. Jødeutryddelsen i de baltiske stater under annen verdenskrig burde alene være nok til å forstå at navnet SS for alltid vil symbolisere det verste i menneskehetens historie.

Det er påfallende selvmotsigelser i argumentasjonen om at deltagerne i Legion Latvia både ble tvangsmobilisert og samtidig kjempet for latvisk selvstendighet. Ambassadør Krastins sier også at de som demonstrerte i Rigas gater, var tvangsmobilisert i 1943. Men hvorfor var de der da?

Mye tyder på at det blant veteranene fra Legion Latvia var mange frivillige. Mange av dem som deltok i markeringene i mars, mener innsatsen for Hitler var legitim. De «glemmer» jødeutryddelsen og de øvrige overgrepene som skjedde under nazi-styret, eller sier at Legion Latvia ikke deltok i det hjemlige folkemordet. Hvilket er riktig, for det var knapt jøder igjen i 1943.

Men: «Mange av dem var medlemmer av sikkerhetsorganisasjoner som deltok i drapene på jøder før de sluttet seg til Legion Latvia,» sier Effraim Zuroff.

Legion Latvia kjempet for Hitler etter Stalingrad. Å hevde noe annet i dag er historisk revisjonisme. Mange av veteranene sier det likevel.

Ambassadør Krastins forsikrer at det i dagens Latvia ikke kan finnes historisk revisjonisme i forhold til naziregimet. Jeg vil gjerne tro det. Men svenske Per Ahlmark trekker i Dagens Nyheter 8.4. frem hvor vanskelig det var og hvor lang tid det tok å få en gate oppkalt etter Latvias «Schindler», Janis Lipke. Først da president Guntis Ulmanis i år skulle til New York og Israel, fikk Rigas gamleby plutselig sin Lipke-gate.

President Ulmanis omtalte selv 7. april deltagerne i Legion Latvia som «unge idealister som trodde de kunne gjøre noe for sitt land». Og hvis presidenten er gjengitt riktig, hadde han

også en annen uttalelse om SS som er tvetydig: «SS er en organisasjon som blir fordømt over hele verden som fascistisk, umenneskelig og fiendtlig. Vi kan ikke endre den meningen. Vi må respektere den meningen og leve med den.» (Min utheving.)

«Å snakke om glorifisering av SS i Latvia er ... absurd,» skriver ambassadøren. Jeg har ikke brukt ordet «glorifisere». Hvor absurd det ville være, kan diskuteres.